

ГАННА АТРОШЧАНКА

АСЕННІЯ МАРЫ

ВЕРШЫ

Гомель 1995

*Свой першы зборнік вершаў
прывячаю роднай маці
ЯРМОЛЕНКА Марыі-Таццяне Маркаўне*

Ганна Мікалаеўна Атрошчанка. Нарадзілася ў Добрушскім раёне на Гомельшчыне. Вершы піша са школьных гадоў. Першы твор быў надрукаваны ў газеце "Піянер Беларусі".

Друкецца ў мясцовым і рэспубліканскім друку, некалькі вершаў былі змешчаны ў зборніках "Магістраль-92" і "Магістраль-94".

Жыве ў Гомелі.

З М Е С Т

Схілю галаву на калені матулі...	3
Даўненька ў вёсцы я была	3
Любісцік	4
Вясновы эцюд	5
Мелодыя восені	6
Цыганка	7
Успамін	9
Бывай!	9
Не прыручай!	10
Успамін	10
Лёс	11
Сон	12
Не кажы, ты мне, сяброўка!	13
Журба	13
Асеннія мары	14
Калыханка	15
Восеньскія эцюды	16
Не клянупу	16
Расчараванне	17
Мне летуценні майскі вечар	17
Малітва	18
Адзінокая жанчына	18
Заспявай пра каханне, гітара!	19
Не хваліся ты абновай	19
Першы снег	20
Запаліць восень развітальны	20
Вяртаюцца з выраю птушкі	21
Самота дорыць нам маршчыны	21
Новы год	22
Я — беларуская жанчына	23
Самотна плачу...	23
Мне кажуць...	23
Мае карані	24

* * *

Схілю галаву
на калені матулі...
Адкрыю ўсе крыўды,
каб людзі не чулі!
Чаму ж такім стала халодным жыццё?
Усмешку не дорыць,
а толькі асцё...

* * *

Даўненька ў вёсцы я была...
Не смакавала сырадою!
Забыла спевы жаўрука,
Як ён вітаецца з расою.
Не бегаю ўжо басанож,
Між кветак шчасця
не шукаю!
Калі ж напамніць
штосьці дождж,
Слязінкай вершы высякаю...

ЛЮБІСЦІК

Засушы, мама, любісцік,
Хутка ўжо Пятроўка!
Цудадзейны ж кожны лісцік
Разумней галоўка.
Каб віліся хлопцы роем,
Шукалі спаткання.
Буду мыцца я настоем
З вечара да рання!
Каб каханы не губляўся
Дый прыйшоў у сваты,
Да дзяўчат не заляцаўся,
І не быў жанаты.
Засушы ж любісцік, мама,
Кажуць, ён чаруе...
Бо даўно люблю Івана,
Хай мяне пачуе!

ВЯСНОВЫ ЭЦЮД

Ты паслухай, як спявае
За гарой зялёны гай.
Як птушыны хор іграе
На гусях пра месяц май.
І бялюткія пялёсткі
Сёння, нібы матылі.
Паплывуць яны над вёскай,
Як у моры караблі.
А світанак, бы на кроснах,
Тчэ ружовую зару.
Свет паэзіі дзівосны
Затуманіць галаву.
Прамяністыя вясёлкі
Разбудзілі зноў зямлю,
І снуюць рупліва пчолкі,
Лашчаць кветачкі ў садку.

МЕЛОДЫЯ ВОСЕНІ

Жыццё — дарунак Божы...
Гары ж, мая зара!
Асенні дзень прыгожы
Прысядзе ля акна.
Мне сёння адзінока,
А думачка — без дна.
Мой міленькі далёка,
З ім... панначка адна.
Чаму ж так робіш, хлопча?
Пытанне я нашу.
Надзею скруха топча,
Пячэ маю душу.
Каханне, нібы кветкі,
Завялі й адцвілі...
Маўчаць тужліва сведкі,—
Спатканні ў сон прыйшлі.
О, наймудрэйшы Божа,
Дай крышачку святла!
Самоту пераможа
Мелодыя жыцця!..

ЦЫГАНКА

— Стой, красуня, штось скажу!
Я табе паваражу...
З кім учора ты гуляла,
Слёзы ручкай выцірала,
Хлопец вельмі ж зухаваты,
Малады і нежанаты.
Вунь суседка выглядае,
Вочкамі ў яго страляе.
Скажу праўду: Ясь — не твой!
Не ківай жа галавой.
Лепш у сэрца зазірні,
Там схаваўся мех ілжы!
Ён другую забаўляе
Дый жаніцца абяцае.
Марыць свата засылаць,
І вяселле будзе граць!
— Вой! — Ах, дзеўка, што з табою?
Табе дрэнна? Супакою:
Не журыся... Развядзецца,
Да цябе зноў прыпляецца!
Будзе лісам увівацца,

Плакаць, лезці цалавацца...
Гарбузу пад нос кладзі,
Маўляў, хопіць, не хадзі!
Ды не вешай доўгі нос!
Да цябе ж Ясь — не дарос!
Выйдзеш замуж... ды пазней,
Сохне па табе Андрэй...
Вось якія, бачыш, справы,
Ды не плач жа! Няма ўправы...
Ручку ж хутчэй залаці,
На суседа — не глядзі!

Лёс канём свой —
не аб'едзеш!
Кажуць мудрацы здавён.
Што наперадзе —
не ўгледзіш...
Шчасце, гора ці праклён?

УСПАМІН

Вясна дзівіла й забаўляла,
А розум штосьці прыгадаў...
Ужо, напэўна, адкахала...
І лёс вузельчык завязаў!

Чароўны гук звінеў далёка,
Усмешкі сыпала вясна.
Чаму ж так сэрцу адзінока?
І ў палон узяла журба?

БЫВАЙ!

Адцвілі ж мае гадочкі,
Як вясной цвітуць садочкі!..
Жаўрукамі адзвінелі
Дый у вырай паляцелі!

Старасць сядзе ля парога,
Сцісне сэрцайка трывога...
Не чаруй жа, месяц май!
Маладосць мая... Бывай!

НЕ ПРЫРУЧАЙ!

Не прыручай, не папракай!
З табой сустрэчы не жадаю...
Мой лёс — сярэбраны ручай,
Скруху на хвалях разганяю.
Не прыручай, не папракай!
У думках нават не згадаю.
Мяне ты, хлопча, забывай!
Даўно другога я кахаю...

ВОСЕНЬ

Восень — жоўтая шаптуха,
Не туліся ля двара!
Лепш навей мне, маладуха,
Лета й спевы салаўя.

Дзесь далёка, каля вёскі,
Хай шуміць дзівосны гай...
Зноў паклоны шлю бярозцы —
Ты мяне не забывай!

ЛЁС

Вярба панікла ля дарогі,
Як жыць далей з гэтай бядой?
Чым растапіць цяжар
трывогі?
Каханы здрадзіў ёй з другой.
Не памылілася бяроза,
Калі казала:
— Не ўвярай!
Дуб меліць языком прыгожа,
Пустыя словы— забывай!
Ды толькі сэрцу
не прыкажаш...
І ў бездань паляціць яно!
Калі ж шляхі палын завяжа,
Бог адчыняе нам акно...

СОН

Сон убачыў наш Пятро,
І здранцвела ўсё нутро.
Прыплялося: ён прымак...
Ажаніў сусед Вахлак.
З жахам думае хлапец:
— Вось і ўсё. Цяпер — капец!
Жабраком заўжды хадзіць,
Ля дзвярэй звяругай выць...
Каб дабро не расцяглі
Дый за краты не ўпяклі!
Цешчу шчыра шанаваць,
Мурку на “Вы” называць...
Жонку на руках насіць
Ды ні есці і не піць!
...Енчыць Пятрусь каля хаты:
— Век не буду я жанаты!

* * *

Не кажы ты мне, сяброўка,
Што каханы разлюбіў...
Лепш знайдзі добрае слоўка,
Разбудзі душы парыў.
Памаўчы ж і пра вяселле,
Хай музыкі будуць граць...
Твае словы —
гэта зелле,
Каб бяду перамагаць!

ЖУРБА

Буяла майская шыпшына,
Дурманіў сэрца водар траў.
Самотна плакала дзяўчына,
Што прыгажосці Бог не даў.
Пакінь сваю скруху, дурніца!
Шапнула весела Вясна...
Жыві ж, красуйся, чараўніца,
Якой бы доля ні была!

АСЕННІЯ МАРЫ

Ах, восень, галубка,
аб чым ты сумуеш?
Навошта лісцё
палымяна цалуеш?
Прашу: не спяшайся
масты запаліць...
Слязамі журботу— ніколі не змыць!
Хай дожджык пяшчотна
прылашчыць зямлю,
Я ж ночку-піліпаўку
моцна люблю...
Як птушка лятаю
на любы балкон,
Чароўнаю німфай
вяшчую вам сон...

КАЛЫХАНКА

Вечар крылы апускае,
Туман рэчаньку шукае.
Птушкі ў гнёздах ночку
ткуць,
Калыханку нам пяюць.
Спіце, дзеткі, спіце, краскі!
Заўтра будзем чытаць
казкі.
Вунь і сонейка зайшло,
Пацалункі шле ў акно.
Спяць дзядуля і бабуля
І дзяўчыначка Гануля.
Вочкі, дзеткі, закрывайце,
Добрай ночы! Засынайце!!!

ВОСЕНЬСКІЯ ЭЦЮДЫ

Гараць, нібы свечкі, бярозы,
Чаруюць апошняй красой.
Піліпаўка дорыць марозы,
Яны парушаюць спакой.
Пакіне галінкі лістота,
Завяяй на дол паляціць.
І жоўтая восень — журбота,
У вокны твае паглядзіць...

* * *

Не клянуп!
Дабрыні людзям зычу,
Хай планіда не
дорыць цяпла.
У прыроды цярплівасць
пазычу,
Каб і ўвосень спявала душа...

РАСЧАРАВАННЕ

Я слёзы жменькаю збірала...
Здагадка рэзала маланкай.
Навошта ж так цябе кахала,
Жыла дзікункай-паланянкай?
Навошта ж сэрцайка
спявала?
Калі вакол гула завея...
Забыла ўсё і... даравала,
Душэўны боль зняла надзея!

* * *

Мне летуценні майскі вечар
У жменьцы з сонейкам дарыў.
О, гэта мілая сустрэча,
Душы чароўнасці парыў!

Даўно забытае юнацтва
Чаўном у мары заплыло...
Навошта ж за прывід змагацца,
Калі каханне адцвіло?..

МАЛІТВА

Я не хачу зласлівай быць,
Ды зычыць ліха сябру!
Бяду — пароўну падзяліць,
Не біць паклонаў д'яблу.
Былое нам не адрадзіць,
Свяці ж, мяжа сумлення!
Каб нават у думках
не насіць
За пазухай камення...

* * *

Адзінокая жанчына...
 Мо, на тое ёсць прычына?
 Што не склалася жыццё,—
 Усё канула ў небыццё.

Можна, принца ти шукала?
Добрих хлопцяў —
не пазнала...
Сэрца розум не здзівіла:
Сем замкоў цяжкіх наліла!

* * *

Заспявай пра каханне,
гітара!
І самоту лістом засушы...
Не знікай жа,
блакітная мара,
Дай натхнення для шчырай
душы.
Хай завея прысядзе на скроні,
Ды пра гэтае —
лепей маўчы!
Бо жыццё... тыя ж хуткія
коні,
Што згубілі ад шчасця
ключы.

* * *

Не хваліся ты абновай,
А сардэчнай цеплынёй!
Залатым хай будзе слова —
Міласэрнасць з дабрынёй!

ПЕРШЫ СНЕГ

Не шумі, мяцеліца,
Яшчэ ж не зіма!
Стужкаю хай сцелецца
Белая журба.

Не спяшайся холадам
Жоўты гай вітаць!
Восень вабіць золатам...
Лета ж не дагнаць!

* * *

Запаліць восень развітальны
Касцёр на дрэвах і кустах.
Засцелюць посцілку туманы,
І адгукнецца лета ў снах.

Матыў прыроды старадаўні:
Затаньчыць ясакар журбу.
Нібы пярсцёнак заручальны
Лістоту кіне на зямлю.

* * *

Вяртаюцца з выраю птушкі,
Буслы, жаўрукі і дразды.
Май будзе ў далонях
іх гушкаць,
Закрываюць лясы ад бяды.
На поўдзень вы лепш
не лятайце—
Там шчэрыць зубамі вайна!
Каўказу спакою жадайце,
Ён выпіў журботу да дна...

* * *

Самота дорыць нам
маршчыны,
Раскажуць вочы ўсё без слоў!
Дык адлятайце ж, успаміны,
У ціш глыбокую садоў.

Хай напярочыць зноў зязюля
Сустрэць цябе сярод людзей.
Ды толькі здрада —
нібы куля—
Заб'е святло маіх надзей...

НОВЫ ГОД

Зноў у вёсачку прыйшла
Серабрыстая зіма.
І пушыстыя сняжынкі
Ціха селі на ялінкі.
Пасівелі луг і поле,
Не чаруюць кветкі болей!
Зелянеюць толькі ёлкі,
Зіхацяць, нібы вясёлкі.
Але ж, дзеткі, не сумуйце,
Вы пад музыку танцуйце!
Дружна станьце ў карагод,
Сустракайце Новы год!
Песню звонка заспявайце,
Хлебароба праслаўляйце.
Як казаў мне мудры дзед:
“Будуць песні, будзе й хлеб!”

* * *

Я — беларуская жанчына,
І мушу шчыра Вам сказаць,
Што мая любая Айчына
Будзе квітнець, нібыта сад!
І ўваскрэсне наша мова,
І песню заспявае люд.
Жыві, квітней матулі слова:
Зярыны ў сэрцах прарастуць!

* * *

Самотна плачу і гарую...
Бо любай мовы ўжо не чую!
Чаму ж гняздо яна не ўе?
У роднай хаце не жыве...

* * *

Мне кажуць:
— Жыта ўжо паспела,
І ніўку трэба даўно жаць!
Каб рунь заўсёды зелянела,
Рупліва буду працаваць!

МАЕ КАРАНІ

З Пераросту мае карані!
Непаўторныя гэта мясціны...
Мае продкі на роднай зямлі
Ад Сямёна праклалі сцяжыну.
Працавалі да сёмага поту,
Завіхаліся з плугам й касой,
Шанавалі любую работу,
Умываліся разам з зарой.
І дзялілі апошнюю лусту
З тым, каго напаткала бяда.
Мо, таму, я ніколі не хлушу,
Дый у сэрцы жыве дабрыня.
З Пераросту ж мае карані!
З самых лепшых на свеце мясцінаў.
Пакланюся я нізка зямлі,
Набярўся жывых успамінаў.